

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 sierpnia 2020 r. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 10 lipca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił J. K. prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, iż zgodnie z art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 19.2.2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. nr 237 poz 1656 ze zm) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS , wynoszący co najmniej 15 lat przebytych do dnia 31.12.2008 r.

Organ rentowy nie uwzględnił żadnego z okresów zatrudnienia jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach z uwagi na fakt, że J. K. nie przedłożył świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach z podaną nazwą stanowiska oraz powołaniem na odpowiednie rozporządzenie i zarządzenie, jak również innej dokumentacji, z której wynikałoby, że wykonywał pracę na stanowiskach zaliczanych do szczególnych warunków.

/decyzja k. 32 akt ZUS/

W dniu 17 września 2020 r. odwołanie od wskazanej decyzji wniósł J. K. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika domagając się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania prawa do rekompensaty i zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych. w uzasadnieniu swego stanowiska podniósł iż w całym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) od lipca 1977 r. do lipca 1994 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako operator spycharki o wielkości pow. 200 kW tj w warunkach szczególnych zgodnie z działem V poz 3 – praca w budownictwie jako maszynista ciężkich maszyn budowlanych i drogowych.

/odwołanie – k. 3- 6/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 19 października 2020 r. organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podnosząc, iż wnioskodawca nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych, bowiem przedłożone przez niego dokumenty nie są wystarczające dla stwierdzenia tego faktu.

/ odpowiedź na odwołanie k. 9/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca J. K. urodził się (...)

/bezsporne/

W dniu 10 lipca 2020 r. J. K. złożył wniosek o emeryturę z rekompensatą.

/wniosek – k. 1-6 akt ZUS/

Decyzją z dnia 03.08.2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał wnioskodawcy zaliczkę na poczet przysługującej od 01.07.2020r. emerytury. Wskazano, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego, z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy wymiaru obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Podano, że:

- kwota składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 101840,55 zł,
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 453756,04 zł,
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 215,00 miesięcy,
- wyliczona kwota emerytury wynosi 2584,17 zł.

/ decyzja k. 29 -31 akt ZUS/

Nadto w tej samej dacie wydano zaskarżoną decyzję o braku prawa do rekompensaty.

/decyzja k. 32 akt ZUS/

W okresie od dnia 3 listopada 1977 r. do 28 grudnia 1994 J. K. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) na stanowisku maszynisty robót ziemnych-operator spycharki.

/zaświadczenie wystawione przez (...) Urząd Wojewódzki w Ł. k. 7 akt ZUS, zaświadczenie k. 29, dokumentacja płacowa angaże karty wynagrodzeń k.9-12, pismo (...) Urzędu Wojewódzkiego w Ł. k.22 dokumentacja osobowa i płacowa k. 24-26, 28/

W okresie od 14.07.1982r. do 16.06.1984r., wnioskodawca przebywał na urlopie bezpłatnym w związku z wyjazdem na budowę eksportową.

/zaświadczenie wystawione przez (...) Urząd Wojewódzki w Ł. k. 7 akt ZUS pismo (...) Urzędu Wojewódzkiego w Ł. k.22, zaświadczenie k. 29 /

W ww. okresie tj od 15.07.1982r. do 29.02.1984r. wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku operatora ładowarki w P.E.B. K (...) natomiast od 01.03.1984r. do 27.03.1984r. pracował dla ww. podmiotu jako operator spycharki w oparciu o umowę zlecenie.

/ świadectwo pracy k. 34 akt ZUS/

Wnioskodawca legitymuje się poświadczoną za zgodność z oryginałem przez (...) Urząd Wojewódzki w Ł. kopią świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach w którym wskazano, iż w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) od dnia 3 listopada 1977 r. do 28 grudnia 1994 w okresie od dnia 3 listopada 1977 r. do 13 lipca 1982r. i od 16 czerwca 1984 do 28 grudnia 1994r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace maszynisty ciężkich maszyn budowlanych – maszynisty spycharki na stanowisku maszynista spycharki wymienionym w wykazie A dział V poz. 3 pkt 3 stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1.08.1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wzrostu emerytury /Dz.Urz M.B. i P.M.B nr 3/83 poz 6/

/kopia świadectwa k. 27/

Wskazane świadectwo nie zostało załączone do wniosku o emeryturę z rekompensatą gdyż wnioskodawca składając wniosek nim nie dysponował.

/ bezsporne/

Będąc zatrudnionym w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) wnioskodawca pracował niezmiennie w pełnym wymiarze czasu pracy jako operator spycharki na prowadzonych budowach np. oczyszczalni ścieków w B., w G. R.. Obsługiwał spycharkę tj ciężką maszynę budowlaną –pojazd gąsienicowy. Miał do tego specjalistyczne uprawnienia

kategorii A. Robił wykopy wyrównywanie, kopanie. Pracował w trudnych warunkach hałasie, drganiach i w niskich temperaturach. Okresowo za tak wykonywana pracę otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych.

/ karty wynagrodzeń k. 12-24 akt ZUS, zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 12 stycznia 2021 00;14:57 -00:17:05 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami 00:01:34-00:07:12, zeznania świadka W. G. protokół z rozprawy z dnia 12 stycznia 2021 00;08:11 -00:10:02, zeznania świadka M. S. protokół z rozprawy z dnia 12 stycznia 2021 00:10:40 – 00;14:34/

Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał następującej oceny dowodów

i zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z art. 21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. , poz. 1924) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (zob. np. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX/el. 2017; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15, LEX 2044406).

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym

charakterze w rozumieniu art. 32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący się nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 53 t.j.) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że w całym okresie zatrudnienia, w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) poza umową eksportową, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty. W zakresie wykonywania pracy w szczególnych warunkach na budowie eksportowej żadnych dowodów wykonywania pracy w tym charakterze nie przedstawiono.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl § 21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Tym samym brak świadectwa pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub wydanie świadectwa, które nie spełnia wymagań formalnych nie przekreśla ustalenia, że tego rodzaju praca była wykonywana. W szczególności ubezpieczony może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że praca świadczona była w warunkach szczególnych. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. W szczególności zastosowanie mają art. 6 k.c., art. 232 k.p.c. Strony mają też prawo podważać moc dowodową dokumentów, w tym także świadectwa pracy, które jest dokumentem prywatnym i podlega ocenie przez sąd zgodnie z zasadami art. 233 § 1 k.p.c. W postępowaniu sądowym nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne./tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 20 lipca 2016 r, III AUa 690/15, LEX nr 2121869 /.

W sprawie o świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdzie przedmiotem ustaleń sądu ma być charakter zatrudnienia, dokonywanie ustaleń stanu faktycznego odbywa się z reguły poprzez przeprowadzenie dowodów osobowych oraz - o ile to jest możliwe - dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych. Osobowe źródła dowodowe (w tym zarówno zeznania świadków, jak i strony procesowej) muszą być skonfrontowane z istniejącą dokumentacją i dopiero uzyskanie przekonania graniczącego z pewnością co do przebiegu zatrudnienia, może pozwolić na pozytywne rozstrzygnięcie o prawie do świadczeń. Ocena osobowych źródeł dowodowych musi być przy tym wolna od jakiegokolwiek dowolności, uwzględniając reguły logiki oraz zasady doświadczenia zawodowego./tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 27 października 2016 r III AUa 41/16 LEX nr 2151525/

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) od 3.11.1977 do 13.07.1982 i od 16.06.1982 do 28.12.1994 była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

Wynikające z wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 1 u.e.r.f.u.s. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2013 r. III AUa 1370/12 LEX nr 1339369).

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu prac. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10).

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lipca 1987 r. wskazuje, że wymieniona w poz. 3 działu V praca maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych, jest pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Ponadto w świetle załącznika Nr 1 do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez (...), na których, są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz wzrostu emerytury lub renty (Dz.Urz. MB i (...)) Nr 3 poz. 6) pracą w takich warunkach jest praca na stanowisku maszynista sypcharek i ciągników gąsienicowych. Maszyniści maszyn transportu pionowego- wykaz A, dział V poz. 3 pkt. 3.

Przedkładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że z ustaleń poczynionych w oparciu o dokumenty złożone w procesie jak i wiarygodne zeznania wnioskodawcy i świadków (nie kwestionowanych przez organ rentowy) wynika, iż wnioskodawca w ocenianym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę maszynisty sypcharki będącej pojazdem gąsienicowym. Do

jego zadań należała obsługa spycharki wykopy wyrównywanie, kopanie na terenie prowadzonych przez zakład pracy budów.

W konsekwencji należało dojść do przekonania, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych, wymienione w pkt 3 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.) tj . pracę w szczególnych warunkach.

Reasumując, stwierdzić należy, że po uwzględnieniu spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy od 3.11.1977 do 13.07.1982 i od 16.06.1982 do 28.12.1994 zaliczonego przez Sąd do pracy w warunkach szczególnych, ww. spełnia wymóg posiadania 15-letniego okresu pracy w takim charakterze. W przypadku J. K. wynosi on 17 lat 1 miesiąc i 2 dni. Tym samym wnioskodawcy przysługuje prawo do spornego świadczenia.

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c., a wysokość wynagrodzenia pełnomocnika wnioskodawcy ustalił zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz.1800).

J.L.